

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ
УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО»

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ
ЗЛОЧИННОСТІ імені АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«АСОЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА»

*Присвячується 20-річчю
Національної академії правових
наук України*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції
10–11 жовтня 2013 року

Харків
«Право»
2013

УДК 343.2/.7
ББК 67.9(4УКР)308
А43

Редакційна колегія:
В. Я. Тацій (головний редактор)
В. І. Борисов (заступник головного редактора)
А. П. Гетьман, М. І. Панов, В. І. Тютюгін, В. С. Батургарєєва,
І. О. Зінченко, Н. В. Немеса

Актуальні проблеми кримінальної відповідальності : матеріали
А43 міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовт. 2013 р. / редкол.: В. Я. Тацій
(голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. – Х. : Право, 2013. –
848 с.

ISBN 978-966-458-552-8

УДК 343.2/.7
ББК 67.9(4УКР)308

ISBN 978-966-458-552-8

- © Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2013
- © Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України, 2013
- © Всеукраїнська громадська організація «Асоціація кримінального права», 2013
- © «Право», 2013

Георгиевский Э. В.

НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ
В ПРАВЕ ДРЕВНЕРУССКОГО ГОСУДАРСТВА..... 664

Навроцька В. В.

НЕДОЛІКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТРОКОВОГО ЗВІЛЬНЕННЯ
ВІД ПРИМУСОВОГО ЗАХОДУ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ 669

Тонков В. Е.

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ КВАЛИФИКАЦИИ НАРКОПРЕСТУПЛЕНИЙ 670

Напиральська О. І.

ВІКТИМОЛОГІЧНЕ ЗАПОБІГАННЯ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ ЗАСОБІВ
МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА МОЛОДЬ ТА ПРОТИДІЯ МАСОВІЙ
ВІКТИМІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ 675

Овчаренко О. М.

ДО ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ ТА ЖОРСТОКОМУ
ПОВОДЖЕННЮ В ОРГАНАХ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ 678

Медицький І. Б.

ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ТРИМАННЯ В ДИСЦИПЛІНАРНОМУ
БАТАЛЬЙОНІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ..... 681

Мирошниченко Т. М.

ЩОДО ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ
В НОРМАТИВНОМУ РЕГУЛЮВАННІ ПРОВАДЖЕННЯ СЛІДЧИХ
(РОЗШУКОВИХ) ДІЙ 685

Дем'яненко Ю. І.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗНАЧЕННЯ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ
З ПРАВ ЛЮДИНИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ
ОХОРОНИ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ (СТ. 182 КК
УКРАЇНИ) 688

Лобань Д. М.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НА ПІДСТАВІ УГОДИ. РОЛЬ
ПРОКУРОРА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА ПІДСТАВІ УГОД..... 692

Автухов К. А.

ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ТА МАТЕРІАЛЬНИХ
НОРМ В КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОМУ ПРАВІ 695

СЕКЦІЯ № 4

ВЧЕННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ПРАЦЯХ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

Кузембаєв О. С.

ДЖЕРЕЛА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ ТА ДЕЯКИХ
ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ 699

О. А. А. Музик
О. П. Горюх

привести до того, що вони будуть просто автоматично затверджувати постанови прокурорів. Зловживання в нашій правовій системі змусили закрати очі на те, що є незаконне обмеження в правах людини, якщо це не катують. У цьому випадку суддя повинен призначити перевірку.

Статтею 86 КПК передбачено, що докази, отримані внаслідок катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поводження або погрози застосування такого поводження, є недопустимими.

Окремим напрямом розв'язання проблеми насильства в органах МВС є встановлення систем відеозапису з архівацією даних в окремих приміщеннях для проведення допитів, інших слідчих дій і опитувань громадян оперативними працівниками. Обладнання райвідділів міліції відповідними технічними засобами розпочалося у 2011 р. Розпорядженням МВС України від 31 березня 2011 р. №329 підпорядковані працівники зобов'язуються проводити слідчі дії та опитування громадян виключно в таких приміщеннях після їх відповідного обладнання.

Правозахисники і співробітники МВС вважають прогресом створення відповідно до нового КПК України служби уповноважених з контролю за триманням затриманих. У штаті міліції передбачено 750 таких посад. Уповноважений повинен зареєструвати затриманого, переконатися в тому, що на ньому немає слідів побоїв, у разі потреби забезпечити надання йому медичної допомоги. Робота цього уповноваженого сприятиме скороченню випадків насильства в органах міліції.

І. Б. Медицький, к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального права Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ТРИМАННЯ В ДИСЦИПЛІНАРНОМУ БАТАЛЬЙОНІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ

Анализируются современные условия отбывания наказания в виде содержания в дисциплинарном батальоне военнослужащих и связанные с этим проблемы доставки им наказания.

Аналізуються сучасні умови ітобування покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців та пов'язані із цим проблеми доскоженн мети покарання.

The modern terms of serving of punishment in the type of holding in the disciplinary battalion of servicemen are analyzed and the problems of gaining end of punishment are related to it.

Чинну систему покарань можна охарактеризувати як спрямовану у біт гуманізації, у тому числі, й через збільшення її обсягу за рахунок нових видів. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців (далі по тексті – в/с) не є новелою КК України. Військові підрозділи у складі яких відбували покарання порушники військового порядку (переважно – солдати-утікачі), сформовані ще у 1826 р. під час правління імператора Миколи I. Відбуваючи покарання, засуджені працювали на важких роботах, займалися різними «солдатськими премудростями на нижчих рангах». Після відбуття повного строку покарання та за умови позитивної характеристики з боку командування роти, арештантів могли повернути до армії¹.

У КК тримання в дисциплінарному батальйоні в/с передбачено санкціями статей 402-407, 409, 411-414 та 421 розділу XIX (Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)). Як випливає зі змісту ст. 62 КК, аналізований вид покарання призначається у випадках, передбачених Кодексом. Проте ця норма наділяє суд правом (з урахуванням обставин справи та особи засудженого) замінити віс позбавлення волі на тримання в дисциплінарному батальйоні, навіть якщо санкція статті не передбачає такого виду покарання.

Останнім часом у науковій літературі триває дискусія з приводу доцільності подальшого існування в системі покарань означеного виду. З одного боку, реалізація такого кроку може «гальмувати» процес подальшої гуманізації інституту покарання у кримінальному судочинстві, однією із принципів якого є широке застосування альтернативи позбавленню волі. З другого ж, – наводяться достатньо переконливі аргументи, які свідчать про значну «втрату» ним свого потенціалу.

Сьогодні у складі Військової служби правопорядку Збройних Сил України функціонує один дисциплінарний батальйон. Відомості статистики свідчать про негативну динаміку застосовуваних судами покарань

¹ Сарнавський, О.М. Теоретичні та прикладні проблеми призначення та виконання покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Теоретичні та прикладні проблеми сучасного кримінального права: матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (Луганськ, 19-20 квітня 2012 р.). – Луганськ: Інститут ім. Е.О. Дідоренка, 2012. – С. 459.

цього в
чено: у
них – 0,
у 2005 р.
засудже
кількоє
покаран
галі лиц

Нав
угорськ
галузі і
суто пр
що це т
які «від
покаран
ватися
лінарн
прокура
у 40 раз
зарплат

Пер
могли н
ням кри
йоні, у
військо
но. Хоч
достатн
судженн

¹ Стр
ресурс]. –
C32572F1
710FDC3

² На і
ресурс]. –
vitrachaye

³ Хав
ному кодек
П.П. Анд

⁴ На і
ресурс]. –
vitrachaye

ьного виду. Так, тримання в дисциплінарному батальйоні було призначено: у 2002 р. – для 137 в/с (питома вага в загальній кількості засуджених – 0,07%), у 2003 р. – для 102 в/с (0,05 %), у 2004 р. – для 124 в/с (0,1%), у 2005 р. – для 88 в/с (0,05%), у 2006 р. – для 41 в/с (0,03%)¹. Питома вага засуджених в/с (яким призначено усі види покарань) стосовно загальної кількості засуджених стабільно складає 0,4%. Станом на січень 2012 р. покарання у виді тримання у дисциплінарному батальйоні відбувалося взагалі лише 5 сержантів і солдатів².

Наводячи аргументи щодо необхідності розширення системи покарань, угорський фахівець К. Бард зазначає, що згідно з новою політикою в цій сфері при застосуванні кримінальних покарань необхідно враховувати суто прагматичні, тобто економічного характеру, міркування³. Уявляється, що це твердження цілком слушно може бути використане і щодо покарань, які «відживають» своє, підтверджуючи ефективність для досягнення мети покарання лише екскурсом в історію. Держава, безумовно, повинна рахуватися з економічними витратами, забезпечуючи тримання в/с у дисциплінарному батальйоні. За даними Головного управління військових прокуратур ГПУ, на порушників військової дисципліни припадає майже у 40 разів більша кількість персоналу (не менше 180 осіб), яким тільки на зарплату щороку виділяється 5,7 млн. гривень⁴.

Перехід до ринкових відносин, загальна криза у сфері виробництва не могли не відбитися на всьому комплексі проблем, пов'язаних із виконанням кримінального покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні, у тому числі на забезпеченні засуджених працею. Дисциплінарні військові частини виявилися незахищеними як соціально, так й економічно. Хоча й до початку реформ дисциплінарні військові частини мали недостатньо могутній потенціал, що давало змогу забезпечити працею засуджених, рівень якої залежав від таких об'єктивних причин, як відсутність

¹ Структура видів покарання, призначених засудженим особам [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/95928218064710FD332572F1003B4BF8?OpenDocument&CollapseView&RestrictToCategory=95928218064710FDC32572F1003B4BF8&Count=500&>. – Заголовок з екрана.

² На кожного зека з дисбату Україна витрачає 14 мільйонів на рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/groshi/na-kozhnogo-zeka-z-disbatu-ukrayina-vitrachae-14-milyoniv-na-rik.html>. – Заголовок з екрана.

³ Хавронюк, М. І. Нові види покарання: чи потрібні їх передбачати у Кримінальному кодексі України? // Альманах кримінального права: зб. ст. – Вип. 1 / відп. ред. П.П. Андрушко, П.С. Берзін. – К.: Правова єдність, 2009. – С. 412.

⁴ На кожного зека з дисбату Україна витрачає 14 мільйонів на рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/groshi/na-kozhnogo-zeka-z-disbatu-ukrayina-vitrachae-14-milyoniv-na-rik.html>. – Заголовок з екрана.

необхідних спеціальностей у засуджених, труднощі забезпечення матеріально-технічними ресурсами для виробництва¹. На даний час виробництво є законсервованим, і головним чином виховна робота із засудженими зводиться до «політнавчань», стройової підготовки та інших видів². Як у таких умовах досягти мети покарання, яка полягає передусім у карі, а вже потім – виправленні засуджених та запобіганні вчиненню нових злочинів?

Чи простежується взагалі відмінність між дисциплінарним батальйоном (як місцем відбування покарання) та військовою частиною? Частина 5 ст. 71 Кримінально-виконавчого кодексу України імперативно покладає на в/с, які тримаються в дисциплінарному батальйоні, обов'язок займатися суспільно корисною працею, вимагає проведення з ними соціально-виховної роботи, загальноосвітнього і професійно-технічного навчання, громадського впливу. Це є першочерговим завданням. І вже як доповнення до вище перелічених заходів впливу із засудженими *так само* проводяться військові навчання (курсів мій – І.Б.). Зазначеному кореспондують і положення Інструкції про порядок відбування покарання засуджених військовослужбовців у виді тримання в дисциплінарному батальйоні (затвердженої наказом Міністра оборони України від 29 листопада 2004 р. №567).

Аналізуючи діяльність дисциплінарних військових частин з організації професійного навчання і трудового використання засуджених, науковці роблять висновки, що у цій сфері немає й єдиної організаційної бази. На результати професійної підготовки значно впливають такі чинники: засуджені не можуть пройти курс професійно-технічного навчання, тому що строки цього виду покарання варіюються в межах від шести місяців до двох років; більшість засуджених не має необхідної попередньої професійної підготовки для продуктивної трудової діяльності; перелік пропонує спеціальностей (професій) не відповідає інтересам і нахилам багатьох засуджених³.

На відміну від режиму у виправних та виховних колоніях у дисциплінарному батальйоні немає такої диференціації: ізоляції засуджених, по-

¹ Богатирьов, І., Сокоринський, Ю. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців (проблеми і пропозиції). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pbuv.gov.ua/portal/.../262crl52.pdf. – Заголовок з екрана.

² На кожного зека з дисбату Україна витрачає 14 мільйонів на рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/groshi/na-kozhnogo-zeka-z-disbatu-ukrayina-vitrachaye-14-milyoniv-na-rik.html>. – Заголовок з екрана.

³ Богатирьов, І., Сокоринський, Ю. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців (проблеми і пропозиції) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pbuv.gov.ua/portal/.../262crl52.pdf. – Заголовок з екрана.

одного нагляді за ними, роздільного тримання різних категорій засудже-
них тощо. Як наслідок, можливі ситуації спільного тримання осіб, які
вчинили злочини з необережності, та осіб, що вже мають підлітковий
виринний досвід і засуджені за насильницькі злочини («здівщина»),
кримінальний досвід і вже одночасно і в/с, який самовільно залишив
в'язницю, бажаючи уникнути конкретних проявів порушення статутних
об'єктів, бажачи інших солдат по службі, так і безпосередні виконавці на-
в'язаних злочинів.

Після цього підумки, можна констатувати ефемерність досягнення за-
значених обставин мети кримінального покарання у виді тримання вій-
ськових злочинців у дисциплінарному батальйоні. Постає потреба кри-
мовислужбовців у дисциплінарному батальйоні. Постає потреба кри-
миного осмислення доцільності існування означеного виду покарання,
що вимагає прискіпливого вивчення ситуації (кримінального, кримінально-
виконавчого, кримінологічного) з тим, щоб у подальшому сформува-
ти адекватну позицію з локальних питань реформування системи кримі-
нальних покарань.

*Т. М. Мирониченко, к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального процесу
Національного університету «Юридич-
на академія України імені Ярослава
Мудрого»*

ЩОДО ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ В НОРМАТИВНОМУ РЕГУЛЮВАННІ ПРОВАДЖЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

*Досліджуються питання щодо відповідності нормативного регулювання про-
ведених слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесі України вимогам принципу
правової визначеності.*

*Исследуются вопросы соответствия нормативного регулирования проведе-
ния следственных (розыскных) действий в уголовном процессе Украины требованию
принципа правовой определенности.*

*The questions of accordance of the normative adjusting of investigatory
(search) actions in criminal procedure of Ukraine to the requirement of principle of legal
definiteness are analyzed.*

Правова визначеність є однією з невід'ємних складових принципу
верховенства права. Сприйняття верховенства права як конституційного
принципу вимагає того, щоб будь-який громадянин перед тим, як вдат-